

TALOUSARVIOALOITE 299/2008 vp

Määrärahan osoittaminen kaupunkirakenteen tiivistämiseen pilaantuneille maa-alueille

Eduskunnalle

Ilmastomuutoksen hidastaminen ja yhdyskuntarakenteen leviämisen rajoittaminen edellyttävät valtion toimien lisäksi myös kunnilta väkeviä otteita kaupunkiasumisen tarjonnan monipuolistamiseksi. Kaupunkirakenteen tiivistäminen ja houkuttelevien urbaanien perheasumisen muotojen kehittäminen ovat maanlaajuisesti kovia, ajankohtaisia haasteita.

Kaupunkirakenteen tiivistyessä taajamissa keskeisillä alueilla sijaitsevia pilaantuneita teollisuus-, satama-, sotilas-, varikko- ja varastoalueita otetaan uuteen käyttöön. Alueiden aiempaa käyttöhistoriaa ja mahdollisesti pilaantuneen maan aiheuttamia ympäristö- ja taloudellisia riskejä ei yleensä suunnittelussa oteta riittävästi huomioon. Usein vasta rakennusvaiheessa paljastuu pilaantuneita maa-alueita, joille joudutaan tekemään nopeita ja kalliita kunnostusratkaisuja. Ylimääräisiä ja yllättäviä kustannuksia aiheuttavat erityisesti pilaantuneiden maamassojen poiskaivu, loppusijoitus sekä rakennushankkeiden viivästyminen. Näiden ylimääräisten pilaantuneiden maa-alueiden aiheuttamien maanrakennuskustannusten on arvioitu nousevan kansallisella tasolla vuosittain kymmeniin, jopa sataan miljoonaan euroon.

Hämeenlinnan Vanaja-Kantola on laajuudeltaan yli 130 hehtaarin laajuinen niemi osana Hämeenlinnan keskustaa kiertävää kehävyöhykettä. Alue tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet tulevaisuuden kaupunkiasumiselle lähes ydinkeskustan kupeessa. Kaupungissa ei ole muita yhtä laajoja ja yhtenäisiä keskustan laajenemisalueita. Jo

kertaalleen käytettynä (teollisuuskäyttö) alue on myös ekologiselta kannalta parempi rakentamisalue kuin neitseellinen, rakentamaton luonnonympäristö.

Alueen maaperä on aiemman käytön pilaa-maa. Pilaantumisasteen ja pilaantumisen laajuuden selvittäminen on välttämätöntä maankäytön jatkosuunnittelun kannalta. Vastaavanlaisia muutosalueita on muissakin kaupungeissa ja puhdistuskustannukset kaatuvat usein viime kädessä näiden kaupunkien vastattaviksi. Maaperän puhdistamisen kustannuksia ei Kantolassa-kaan pystytä kohdistamaan alkuperäisille saastuttajille alueen pitkstä teollisuushistoriasta ja moneen kertaan muuttuneista omistussuhteista johtuen. Ilman valtion tukea puhdistuskustannukset hidastaisivat alueen uudelleenkäytön aikataulua: kaupungin olisi pakko jakaa kustannuksia pidemmälle aikavälille. Tämä haittaisi hyvin sijoittuneen alueen kokonaisvaltaista kehitymistä ja kaupunkirakenteen eheytymistä.

Hämeen ympäristökeskuksen vetämänä on elokuussa 2008 käynnistynyt uudenlaiseen yhteistyöhön perustuva pilaantuneiden teollisuusalueiden uudelleenkäyttöhanke PIUHA. Muita osapuolia hankkeessa ovat Lahden, Hämeenlinnan ja Porvoon kaupungit, Osuuskunta Tradeka, Ramboll Finland Oy, Suomen ympäristökeskus, Kuntaliitto, Helsingin kaupunki ja ympäristöministeriö.

PIUHA-hanke yhdistää kaupunkisuunnittelun ja ympäristötutkimuksen pohjoismaalaisittain ainutlaatuisella ja urauurtavalla tavalla. Pilaantu-

neiden maa-alueiden tutkimus on hankkeessa keskeisellä sijalla. Tavoitteena on saada kohde-alueille aikaan ympäristömyönteisiä ja kustannustehokkaita, nykyaikaisia aluekokonaisuuksia. Pilaantuneiden maa-alueiden aiheuttama riski ympäristölle ja asukkailla suunnitellaan poistettavaksi taloudellisesti, hallitusti ja ekotehokkaasti. Vanaja-Kantola on nimetty hankkeessa suunnittelukohteeksi.

Kantolaa tarkasteltiin myös EU-hankkeessa Hämeenlinna — Asumiskaupunki, jossa Vanaja-Kantola valittiin hämeenlinnalaisen kaupunkiasumisen "koelaboratorioksi". Kantolan tulevaisuuskuvan laatiminen onnistui EU-rahoituksella. Normaalisti kaavoitusprosessit olisivat käynnistyneet yleiskaavan pohjalta, osa-alue kerrallaan. Tällöin olisi kuitenkin hukattu mahdollisuus laatia alueelle vahva kokonaisvisio.

Vanaja-Kantola on erinomaisesti sijoittunut, maisemallisesti ja kulttuurisesti omaleimainen monien mahdollisuuksien alue, josta voi muodostua jopa kansainvälisesti kiinnostava kokonaisuus, mikäli lähtökohdat osataan oikein hyödyntää. Alueen kehittämisessä vaaditaan samanaikaisesti sekä herkkyyttä että rohkeutta, jolloin lopputuloksena voidaan parhaimmillaan saada aikaan paratiisimainen, uusi urbaani asumiskonsepti. Osia Vanaja-Kantolasta liitetään tulevaisuudessa Kansallisen kaupunkipuiston eteläiseen laajennusosaan. Pilaantuneiden maamassojen puhdistaminen pitäisikin nähdä paitsi rasitteena, myös lisäarvona alueelle. Kokonaisvaltaisen käsittelyn kautta maamassojen puhdistus oh-

jannee rantavyöhykkeen jalostumista kiinnostavaksi kokonaisuudeksi erilaisia vesistöaiheita: lähtien urbaanista ja rohkeasti rakennetusta aina herkkiin kosteikkorantoihin saakka.

Maaperän puhdistaminen tapahtuisi PIUHA-hankkeen tulosten pohjalta, jolloin kunnostukset saataisiin toteutettua innovatiivisella, kokonaisvaltaisella ja siten myös kustannustehokkaalla tavalla. Jo käynnistyneen hankkeen olemassa olevaa panosta hyödynnettäisiin täysipainoisesti: PIUHA-hankkeen hankerahalla rahoitetaan tutkimuksia sekä erilaisia riskiarvioita ja kunnostusvaihtoehtojen vertailuja. Talousarvioaloitteessa esitetty määräraha osoitettaisiin kokonaisuudessaan itse toteutukseen.

Tämä Keski-Euroopassa jo käytössä oleva toimintatapa olisi pyrittävä saamaan käyttöön myös Suomessa. Vanaja-Kantola-alue tarjoaa tarkoitukseen erinomaisen pilottikohteen. Vanaja-Kantola toimisi siis hankkeen toteutuksen pilottina ja esimerkkikohteena muille vastaaville alueille.

Tämä aloite on tehty yhteistyönä Hämeen liiton ja Hämeen vaalipiirin kansanedustajien kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2009 talousarvioon momentille 35.10.77 lisäyksenä 7 500 000 euroa Vanaja-Kantola-alueella toteutettavaan kaupunkirakenteen tiivistämiseen pilaantuneille maa-alueille.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2008

Jari Koskinen /kok
Tarja Filatov /sd
Satu Taiveaho /sd
Kirsi Ojansuu /vihr

Tuija Nurmi /kok
Timo Heinonen /kok
Päivi Räsänen /kd
Risto Autio /kesk